

Az első három lépés a szentséghez

Egyedülálló válogatást találhatunk a mostani hetiszakas legelején. A Tóra megparancsolja, hogy „szentek legyetek”, és ehhez három olyan témát emel ki, amik között első pillantásra nehezen található meg az összefüggés.

„Beszélj Izrael fiainak egész gyülekezetéhez, mondd nekik, hogy szentek legyetek, mert én szent vagyok, Örökkévaló Istenetek.

Minden ember az ő **anyját és az atyját félje**, és a **szombatjaimat** megőrizték. Én vagyok Örökkévaló Istenetek.

Ne forduljatok **idegen istenségekhez**, és öntött bálványokat ne készítesek magatoknak. Én vagyok Örökkévaló Istenetek.” (Mózes 3., 19:2-3)

A rövid, lényegretörő forma azt sugallja: **ez a három parancsolat képezi a szentség alapköveit**. De hogyan? Az igaz, hogy mindhárom parancsolat szerepel a tízparancsolatban is. De miért éppen ezek a legfontosabbak?

Azt a kérdést is fel kell tennünk, szinte mindig, amikor bálványimádásról olvasunk, hogy mi a jelentősége ennek számunkra, a mai időben, amikor a bálványimádás már nem olyan elterjedt mint egykor¹?

A szöveg titkának megfejtéséhez először is vegyünk észre egy feltűnő furcsaságot: a sorrend látszólag fordított. Hiszen a bálványimádás tilalma kapcsán két részletet tilt meg: az **odafordulást** és a **bálványok készítését**. Vajon melyik a nagyobb e kettő közül?

Ha valaki még csak oda sem fordul a bálványokhoz, akkor magától értetődő, hogy a készítésében sem vesz részt! Ez azt sugallja, hogy a szöveg fordított sorrendben íródott.

Farnadi-Jerusalemi Chajim Jedidja rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az *orti.hu* célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

¹ Erről maguk a történelmi lenyomatok is tanúskodnak, hiszen az ókori forrásokban rengeteg bálványkultusz leírását megtalálhatjuk. Ezek azonban egy idő után megszűntek. A Talmud a változást ahhoz az eseményhez kapcsolja, amikor a zsidó nép imával és böjttel könyörgött a bálványimádásra való kísértés eltörléséért. Igyekezetüket siker koronázta (*Id. Szanhedrin 64a*).

A logika ugyanis azt diktálja, hogy ha a szentségről és a fejlődésről tanulunk, akkor haladjunk lépésről lépésre. Először arról beszéljünk, amit a lehető legkönnyebb megvalósítani, és utána építkezzünk arra. A Tóra fenti felsorolása azonban, úgy látszik, éppen fordítva működik².

Milyen **közös mintázat** fedezhető fel a Tóra által fent kijelölt parancsolatokban (*szülői tisztelet, szombattartás, bálványimádás tilalma*)?

„A szombat és a bálványimádás [tilalma], e kettő közül mindegyik felér a Tóra összes többi micvájával. [...] Aki a nyilvánosság előtt megszegi a szombatot, az olyan, mint aki bálványokat imád.” (Rámbám, Misne Torá, Sábát 30:15, Chulin 5a alapján)

De vajon mi köze van a szombattartásnak a bálványok elkerüléséhez?

Mindkettő a közösségi hovatartozást meghatározó tényező.

A bálványimádásnak a mai világban már semmilyen értelmét nem látjuk. Fel sem tudjuk fogni, hogy mi lehetett ezen akkora kihívás a korábbi nemzedékeknek, hogy nem voltak képesek ellenállni?

Mégis, a Talmud arról tanúskodik, hogy ellenállhatatlan vonzereje volt, mellyel szemben a mai ember sem tudna mit kezdeni, ha valamilyen csoda folytán, egyfajta időutazás által eljuthatna az ő korukba (*ld. Szanhedrin 102b*).

Ez azzal magyarázható, hogy ha az ember körül mindenki, folyamatosan bálványokat

imád, akkor annak jóval nehezebb ellenállni, mintha a kísértés pusztán elméleti jellegű.

Nem véletlen az sem, hogy a Talmud az akkoriiban élt nem zsidó kultúrákat leggyakrabban szintén nem nemzeti hovatartozásuk alapján azonosítja, hanem egyszerűen „bálványimádók”-nak (*ovdé kochávim*, szó szerint: *csillagok szolgálói*) nevezi őket.

A szombattartással is hasonló a helyzet. Hogyan nevezünk egy vallásos zsidó embert? Szombattartó zsidónak. Talán meglepő, hogy éppen arról nevezzük el, amit *nem* csinál, és nem arról, amit csinál – hiszen szombaton nem dolgozik.

És miért esik olyan nehezebbé a szombattartás annyi embernek? Hiszen látszólag ez a legjobb dolog, semmit sem kell tenni, csak pihenni, élvezni, és ünnepelni, hétről hétre?

Ráadásul a pihenés és feltöltődés előnyeit a világ minden népe elismeri, elméleti szinten nem vitatja senki. Csak a gyakorlatban látszik annyi ember számára áthidalhatatlan kihívásnak.

A válasz erre a kérdésre is a közösségi hovatartozásban keresendő. Mindaddig, amíg az ember a szombatot nem tartó emberek közösségéhez tartozik, igen nehezen fogja tudni megmagyarázni a környezetének, hogy szombaton miért nem veszi fel a telefont, miért nem lehet elérni, vagy bármilyen „normális” programot szervezni vele?

Egy szombatot nem tartó környezetben szombatot tartani szinte lehetetlen. Fordítva is igaz azonban: ha szombattartó környezetben vagyunk, akkor a szombat megszegése

² Talán azért, mert a szentség ügyében különösen fontos, hogy eléggé „magasra tekintsünk”, a lehető legnagyobb ambíciókra. Mint írtuk, ezek a *szentség alapkövei*, a fejlődés kezdete. Igaz, hogy a fejlődést kis lépésekkel kell elkezdni, viszont az is igaz, hogy motivációra van hozzá szükségünk. És ha a Tóra szentséget ígér meg a követőinek, akkor legalábbis meg kell mutatnia, hogy a kis, kezdeti lépések hogyan vezetnek el hosszabb távon a magasabb szintekhez.

lenne éppen ugyanennyire furcsa. Mivel a szombat is, akárcsak a bálványimádás, a társadalmi identitást határozza meg, és fordítva is, a társadalmi identitásunk határozza meg azt, hogy szombatot tartunk, de azt is, ha – amitől Isten óvjon – bálványokat imádunk.

Ezek alapján már megérthetjük a Tóra fenti hármasságát a szentség megalkotására.

Az első lépés a bálványimádás kultúrájától való elhatárolódás. A mai világban, amikor a bálványimádás nem olyan jellemző, ennek a Teremtő szolgálatával ellentétes kultúrák fellelhetők meg (pl. ateizmus, anyagiasság, stb.).

Ezen belül is két lépés van: az első, hogy „*ne készítsd el*” a bálványokat, vagyis ne legyél részesévé az Örökkévaló szolgálatával ellentétes kultúráknak. Ne válassz olyan munkahelyet, ahol olyasmit kell tenned, ami elveiddel ellentétes.

A második lépés az, hogy „*ne forduljatok az istenségek felé*”. Ez már jóval komolyabb szint: ne is figyelj rájuk, ne legyen rád hatással az a propaganda, amit az ő kultúrájuk sugároz. Ha kell, kapcsolj ki a híreket. Ha képes vagy rá, belülről ellenállj a Tórával ellentétes üzeneteknek.

Ezután következik: „*szombatjaimat megtartsátok*”. Miután a Tóra ellentétét képviselő kultúrától elszakadtál, csatlakozz a Tóra társadalmához.

Nem véletlen, hogy a három parancsolat közül éppen ez a kettő (a szombat és a bálványimádás tilalma) szerepel többes számban.

A harmadik (vagyis az első) azonban feltűnően egyes számban áll: „*Minden ember fél-*

je anyját és apját”. Ez ugyanis olyan emberre vonatkozik, aki a rossz társaságot már elhagyta, a jó társaságnak pedig már részévé vált. Ilyenkor kezdődik el az ő saját, egyéni fejlődése, ami már független a külvilágtól.

Miért éppen a szülői tisztelet az, ami ehhez a leginkább kapcsolható?

Mind a fenti mondatok, mind az egész hetiszakasz lépten-nyomon hangsúlyozzák, hogy **azért legyetek szentek, mert én, a ti Örökkévaló Istenetek is szent vagyok**. Vagyis a szentség fogalmát a Teremtőhöz való közeledéshez kapcsolják.

Ha pedig ezen az úton akarunk elindulni, a rejtett Teremtő nagyságát akarjuk felfedezni ebben a világban, akkor olyasmit kell találnunk, ami ebben a világban hasonló Őhöz, vagy legalábbis az Ő irányába mutat.

Tágabb értelemben minden ember megfelel ennek a kritériumnak. Ahogyan a Tóra tanúsítja: az Örökkévaló az embert „*a saját képére teremtette*” (Mózes 1., 9:6). Aki alapos és mély látással figyel embertársait, megtalálhatja rajta a Teremtő tulajdonságait.

Minden ember félelmén keresztül azonban nem lehetséges elkezdni az Örökkévaló félelmét. Ezért írja a Tóra, hogy „*minden ember az ő anyját és apját félje*”. Velük helyes kezdeni, hiszen ők azok, akik ebbe a fizikai világba hozták őt.

Ez megmagyarázza azt is, hogy miért írja a Tóra úgy, hogy „minden ember”. Ez nemcsak azt fejezi ki, hogy – a szombattal és a bálványimádás tilalmával ellentétben – itt egyéni, és nem közösségi szolgálatról van szó.

Hanem azt is, hogy ez egy magas szintű elvárás. Itt ugyanis érett, felnőtt emberről van

szó (héberül: is), akinek a szülei is feltehetően idősebbek. A tőlük való félelem sokkal kevésbé természetes mint a gyerekek félelme az ő szüleiktől, akik számukra az erőt és az irányítást testesítik meg.

A szentség: elválasztódás, az Örökkévaló számára, az Örökkévaló irányába. Ezekben a mondatokban éppen az elválasztódás szavai szerepelnek.

Mind a szombat, mind a szülői tisztelet kapcsán kétféle kifejezés áll a Tórában: egy pozitív és egy negatív. A szombat kapcsán: őrizd meg és emlékezz meg róla. A szülők kapcsán: tiszteld és féld őket. A Talmud bölcsői mind a négy kategóriához kapcsolható

gyakorlati kötelezettségeinket meghatározzák e térkép szerint.

Amikor a Tóra a szentség első lépéseibe vezet minket be, akkor mindkét fogalom közül a negatívát emeli ki: a szülők félelmét (és nem a tiszteletét), a szombatnak pedig az őrzését (és nem az arról való megemlékezést).

A szentség azzal kezdődik, hogy elválasztódunk. Ahogy fentebb láttuk, először a rossz társaság az, amitől megválnunk, és innen haladunk tovább saját egyéniségünk, személyiségünk megerősítésének irányába. Ha ezt elértük, akkor innentől kezdve a szentség már nem az elválasztódásról, hanem éppen a kapcsolódásról szól³.

Mázl tov!

Hála a Teremtőnek, a mostani lapszámmal immáron 50 kiadást ért meg az Omek magazin (a 3 évfolyam minden megjelenésével együtt).

Kérjük az Örökkévalót, hogy továbbra is segítse és áldja meg kezünk munkáját, tanulásunkat, és segítsen mindnyájunkat a további fejlődésben és szellemi növekedésben!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:34 és 19:50 között.

Szombat kimenetele: 21:05.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:55-ig.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulunk, 18:30-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Május 26. vasárnap 17:00: Lág BáOmer a Bét Jehudában.

További részletek hamarosan!

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

JÖVŐ HÉTEN! Május 18-án, szombat reggel 9:00-kor, Emor szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

³ Lásd még: *A tisztaság és szentség sokoldalú törvényei*. Megjelent az Omek magazin III. évf. 31. számában, valamint az *Orti.hu* oldalon (2024. április 11-én).